Hailuodon talouden sopeuttamisen 2027-2029 kehittämistoimenpiteet

Taso työryhmä 3.9.2026

Kunnanhallitus 7.9.2026 § 212

Kunnanvaltuusto 15.9.2026 § 53

Kunnan harkinnanvaraisen valtionosuuden 2026 hakeminen

Hailuodon kunta hakee kustannuksiin harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 2026 kunnan äkillisiin poikkeusolosuhteisiin ja niistä aiheutuviin talousvaikeuksiin.

Kunnan valtionosuutta voidaan kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n mukaan korottaa hakemuksesta harkinnanvaraisesti valtion talousarvion rajoissa, jos kunta ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Sen arvioinnissa otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionosuuden korotuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt suunnitelman taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavista toimenpiteistä. Toimenpiteet aikatauluineen ja euromääräisine vaikutuksineen on esitettävä hakemuksessa.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 27 §:n 2 momentin mukaan valtionapuviranomainen voi asettaa korotuksen myöntämiselle ja käytölle myös muita kunnan talouteen liittyviä ehtoja. Valtionosuuden korotus voidaan seuraavina vuosina jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää alennettuna, jos esitettyjä toimenpiteitä tai asetettuja ehtoja ei ole noudatettu.

Mainitun lainkohdan perusteella ministeriö asettaa valtionosuuden korotuksen käytölle seuraavat ehdot hyväksytyn talouden tasapainotussuunnitelman lisäksi:

1. Korotus ei saa aiheuttaa vastaavan suuruista kunnan omassa päätäntävallassa olevien menojen lisäystä. Tämä koskee sekä käyttötalous- että investointimenoja. Korotus on tarkoitettu tukemaan kunnan omia talouden tervehdyttämistoimenpiteitä, joihin kunnan on syytä varautua avustuksesta riippumatta.

2. Korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämistarpeisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen takia. Tällaisia tarpeita ovat muun muassa varautuminen lainanhoitokustannuksiin, alijäämien kattamiseen ja tiedossa oleviin tuloperusteiden jo tapahtuneisiin muutoksiin.

3. Kunta toteuttaa kuntalain 118 §:n mukaisen arviointiryhmän ehdotuksen mukaiset toimenpiteet palveluiden edellytyksen turvaamiseksi. Edellä mainittu ehto koskee niitä kuntia, joihin on asetettu mainitun lain 118 §:n mukainen arviointiryhmä.

Tausta

Hailuodon kunnan toimintaympäristössä on tapahtunut vuoden 2026 aikana merkittäviä, pitkäkestoisesti kunnan talouteen ja toimintaympäristöön vaikuttavia muutoksia.

Vuoden 2026 kesän aikana äkilliset erityisolosuhteet kunnassa käynnisti Hailuodon kiinteän yhteyden avautuminen liikenteelle neljä (4) kuukautta etuajassa. Aikaistettu yhteyden avaaminen aiheutti kuntaan erityisolosuhteet, jotka ovat syy Hailuodon kunnan vuoden 2026 talouden poikkeuksellisiin ja tilapäisiin vaikeuksiin.

Kiinteä yhteys avattiin ennakoitua nopeammin edenneen rakennushankkeen ja lauttaliikenteen polttoainekustannusten säästöjen vuoksi lyhyellä varoitusajalla 29.6.2026 eli kunnan kiireisimpään kesäsesonkiin.

Hailuodon vierailijamäärät kasvoivat yhdessä yössä muutamista sadoista tuhansiin per vuorokausi. Liikennemäärät moninkertaistuivat EVK:n liikennemittaukseen perustuen välittömästi kiinteän yhteyden avauduttua. Hailuodon läpi Huikusta Marjaniemeen kulkee vain yksi liikennöitävissä oleva, kapea tie (Luovontie).

Hailuodon kiinteän yhteyden avaamisen vaikutusta liikennemääriin selvitettiin liikennelaskennoilla (Pohjois-Suomen EVK), jotka toteutettiin Topo-tutkalaitteilla kahdessa viikon mittaisessa laskentajaksossa: kesäkuussa lauttaliikenteen aikana (vko 23) ja heinäkuussa pengertien avaamisen jälkeen (vko 31).

Varsinaisia laskentapisteitä oli kaksi (Vaskessa sekä Marjaniemessä Sumpuntien itäpuolella) ja ylimääräisenä laskentapisteenä Hailuodon lauttarannan laskentapiste.

Sillan avaamisen jälkeen liikennemäärä moninkertaistui.

Aikaisemmin lauttarannan ja Vasken liikennemäärä oli keskimäärin noin 740 ajon/vrk.

Kiinteän yhteyden avaamisen jälkeen liikennemäärä Vasken laskentapisteessä oli keskimäärin 3 125 ajon/vrk, jossa kasvua on noin 2 400 ajon/vrk. Enimmillään liikennettä oli 3 840 ajon/vrk.

Lauttarannan liikennemäärä oli tätäkin suurempi, sillä päivittäin noin 100 ajoneuvoa kävi ajamassa pengertien ja palasi takaisin mantereelle.

Marjaniemessä liikennemäärä kasvoi noin 1 900 ajon/vrk ollen aikaisemmin noin 480 ajon/vrk ja kiinteän yhteyden avaamisen jälkeen keskimäärin 2 380 ajon/vrk, enimmillään 3 000 ajon/vrk.

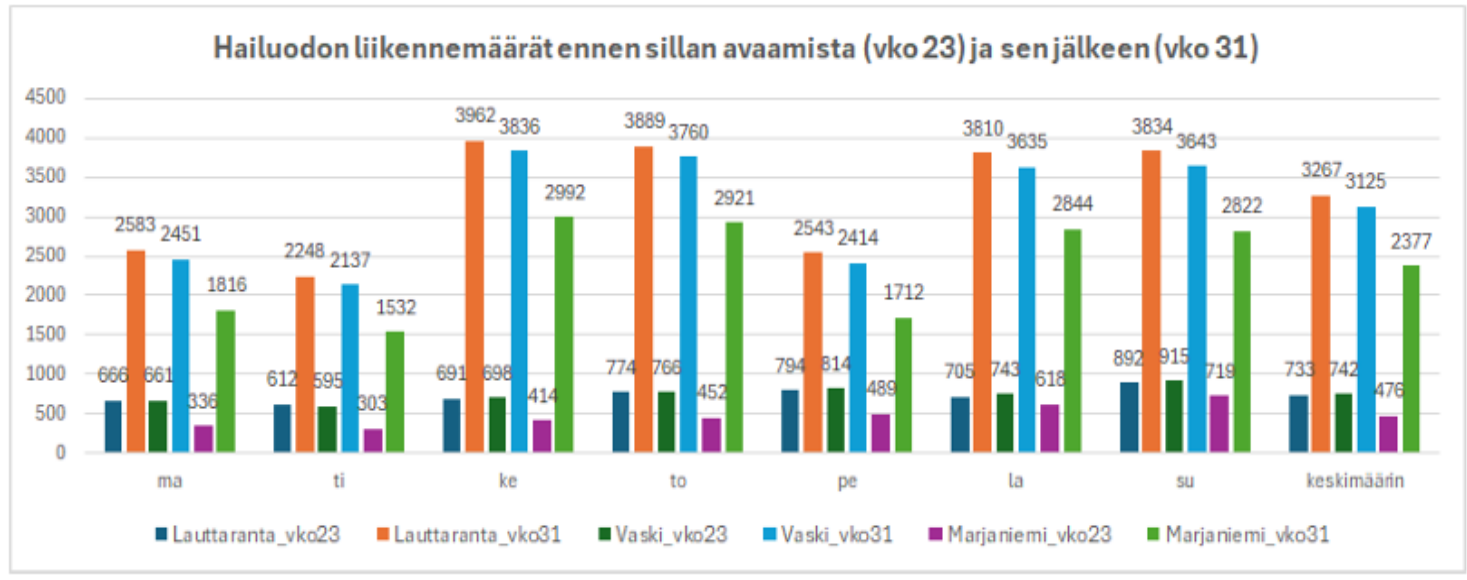

Hailuodon kunta rakensi räjähdysmäisesti lisääntyneeseen autoilevien vierailijoiden pysäköintitarpeisiin tilapäisen pysäköintialueen, talousarvion ulkopuolinen lisäkustannus 25 000 €. Pysäköintipaikkoja organisoitiin myös muilla keinoin. Lisäksi sekä EVK että Hailuodon kunta joutuivat käyttämään maksullista liikenteenohjausta tilanteen hallitsemiseksi (3000 €).

Äkillisesti käynnistyneen massaturismin myötä kunnan jätehuolto- ja yleisö-wc kustannukset kasvoivat huomattavasti (20 000 €). Samoin kaavoituksen (Rantasumpun asemakaavan muutos, tarjouspyyntövaiheessa. Arvio 25 000 €), kunnallistekniikan ja vesihuollon (Hailuodon Vesihuolto Oy, Marjaniemen pohjavedenottamo) sekä matkailuneuvonnan (ostopalvelu Visit Hailuoto 8000 €) kustannukset.

Hailuoto on tunnettu ja erityinen luontokunta. Hailuodon herkän saaristoluonnon ja suojelualueiden olemassaolon turvaaminen edellyttää vierailijajoukkojen konkreettista ja vaikuttavaa monikanavaista neuvontaa, ohjausta ja reitityksiä saaressa. Neuvontaa ja ohjausta on välttämätöntä kehittää pitkäjänteisesti laajalla konseptilla (TA2027).

Hailuodon kiinteän yhteyden avautuminen liikenteelle parantaa tavoitteiden mukaisesti Hailuodon saavutettavuutta ja yhdenvertaistaa saaristolaista asumista. Hankkeen aikaistunut avautuminen aiheutti kuitenkin äkillisiä ja poikkeuksellisia sekä toiminallisia että talousvaikeuksia Hailuodon kunnalle talousarvion 2026 ulkopuolisista ennakoimattomista kustannuksista johtuen.

Talousarvio 2027, taloussuunnitelma 2028-2029. Kunnanhallituksen esitys 7.9.2026 § 212 Tähdellä merkityt investoinnit perustuvat suoraan kiinteän yhteyden avautumiseen ja siitä aiheutuneeseen äkilliseen toimintaympäristön muutokseen.

Selite	TA2027	TS2028	TS2029
Katujen saneeraus, rakennuskaava-alue*	20000	20000	20000
Koulukeskuksen huoltomaalaus	50000		
Keskusta AK kunnallistekniikka	275000		150000
Lämpölaitoksen kattila	375000		
Kevyenliikenteenväylä (MAL)*	400000		
Marjaniemen Nokan AK, kunn.tekniikka	140000		
Peltokuusikko, kunn.tekniikka		150000	
Marjaniemen satama*	50000		
Marjaniemen majakka		60000	
Liikuntahallin perusparannus	50000		
Kirjaston perusparannus	50000		
Koulukeskuksen liikennejärjestelyt*	81000		
Yhteensä	**1491000**	**230000**	**170000**

Muut investoinnit perustuvat kiinteän yhteyden vaikutuksesta käynnistyneeseen kunnan strategiseen kehittämiseen, kuten kaavoitushankkeisiin (asukashankinta) sekä palvelujen ja kunnan toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen.

Jatkotoimet ja talouden sopeuttaminen

Kunnan talouden yleisen sopeuttamisen sekä poikkeuksellisten tai tilapäisten talousvaikeuksien korjaamiseksi kunta on valmistellut talouden sopeuttamisen ja toiminnan uudistamisen kehittämistoimenpiteet.

Sopeuttamisen lähtökohdat

Hailuodon kunnanhallitus asetti päätöksellään 24.3.2026 § 70 talouden sopeuttamisen ja toiminnan uudistamisen työryhmän. Työryhmän toimeksianto sisälsi kaksi päätehtävää: kunnan toiminnan uudistamisen ja talouden sopeuttamisen.

I Toimeksianto Toiminnan uudistaminen

1. Palveluorganisaation (1.6.2025) toiminnan uudelleenorganisointi vaikuttavalla ja kustannustehokkaalla tavalla toimivaksi kuntaorganisaatioksi

2. Kuntajohdon ja sen vastuiden ja toimivallan määrittelyn päivitykset

Kunnanvaltuusto päätti 27.5.2025 § 12 hallintosäännön kokonaisuudistukseen sisältyen kunnan uudesta palveluorganisaatiosta (1.6.2025). Palveluorganisaation toimivalta, johtamisrakenne ja tehtävät määritellään kunnan hallintosäännössä.

Hailuodon kunnan palveluorganisaatioon kiinnitettävät virat ja toimet, sekä niiden tehtävät, ratkaisuvalta ja tehtävänkuvat tulee tarvittavilta osin päivittää ja uudelleenorganisoida, huomioiden tehtävien hoidossa jo tapahtuneet muutokset sekä mahdolliset palveluorganisaation uudistus tarpeet.

II Toimeksianto Talouden sopeuttaminen

TA2026; Kunnanvaltuusto16.12.2025 § 72, kunnanvaltuuston sitovat tavoitteet. Talouden ja toiminnan uudistamisen ja sopeuttamisen toimenpide suunnitelma

Työryhmän tehtävänä on laatia toimenpidesuunnitelma kunnan kestävästä taloudesta vuosille 2027-2029. Toimenpidesuunnitelman toteuttamisella tulee saavuttaa Hailuodon kunnan käyttötalouden ja investointien tasapaino sekä luoda edellytyksiä kunnan toimintakyvylle ja itsenäisyydelle.

Työryhmän tavoitteena on löytää kestäviä ja pitkävaikutteisia keinoja talouden tasapainottamiseksi. Tavoitteena on löytää rakenteellisia ja toiminallisia kunnan toiminnan vaikuttavuutta parantavia ratkaisuja kaikesta kunnan järjestämisvastuulla olevista ja vapaaehtoisista tehtävistä. Suunnitelma sisältää käyttötalouden toimintakulujen ja -tuottojen sopeutuskeinot, veronkorotusmahdollisuudet sekä investoinnit.

Kunnan väestöennuste 2026-2045

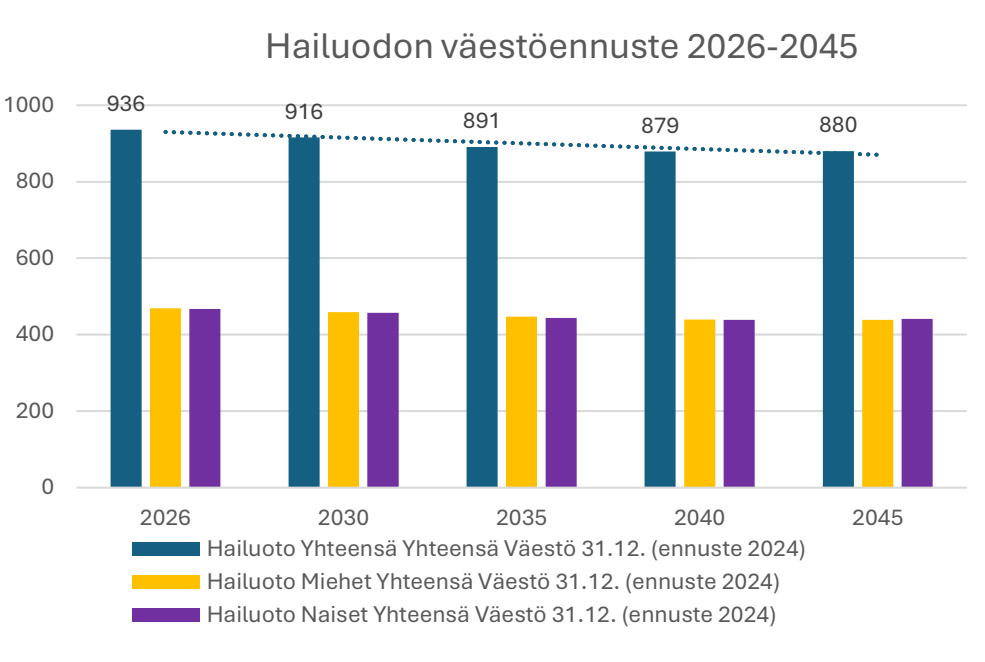

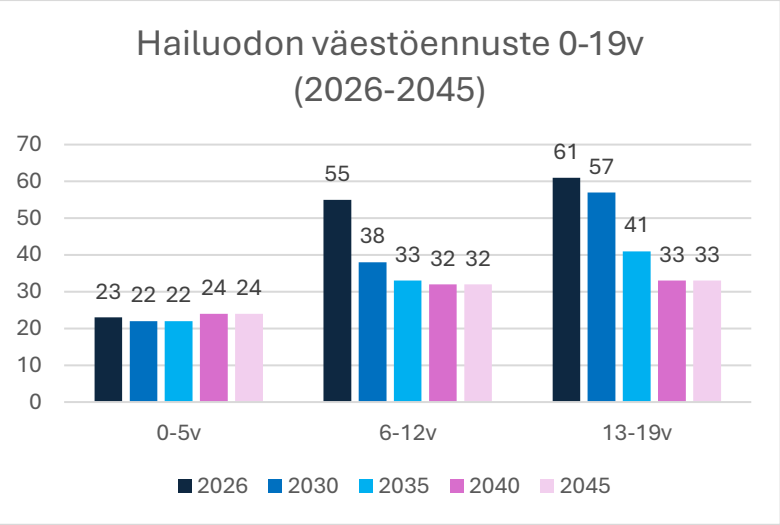
Hailuodon väestöennuste 0-19v
(2026-2045)
70
60
50
40
30
20
10
0
23 22 22 24 24
55 38 33 32 32
61 57 41 33 33
0-5v
6-12v
13-19v
2026 2030 2035 2040 2045

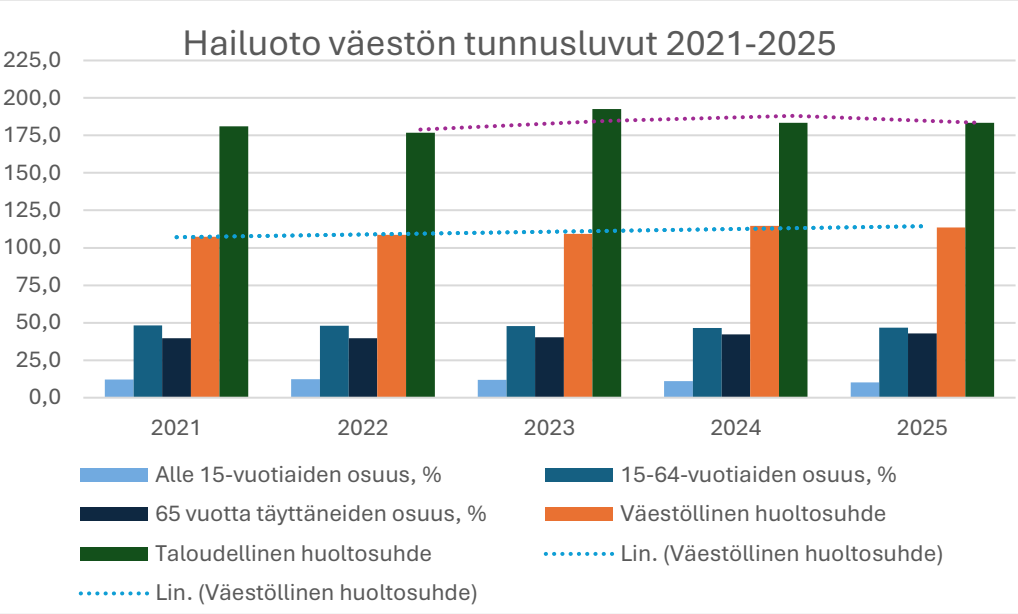
Hailuoto väestön tunnusluvut 2021-2025
225,0
200,0
175,0
150,0
125,0
100,0
75,0
50,0
25,0
0,0
2021
2022
2023
2024
2025
Alle 15-vuotiaiden osuus, %
15-64-vuotiaiden osuus, %
65 vuotta täyttäneiden osuus, %
Väestöllinen huoltosuhde
Taloudellinen huoltosuhde
Lin. (Väestöllinen huoltosuhde)
Lin. (Väestöllinen huoltosuhde)

Hailuodon kunnan taloudellinen tilanne

Tilinpäätös 2025

- Kokonaistulot 5 005 649 €, suurimmat tuloerät verotulot ja valtionosuudet
- Kokonaismenot 5 050 434 €, suurin menoerä toimintakulut 4 488 711 €
- Kokonaismenot ylittivät kokonaistulot -44 785 €
- Toimintatuotot 20251 380 361 €,
- Toimintakulut -4 488 711 €, joista henkilöstökustannusten osuus -2 362 079 €
- Palvelujen ostot 1 149256 €
- Verotuotot olivat 2 194 614 €, toteuma 92,40 %
- Valtionosuuksien 1 395 029,00 €, toteuma 99,54 €
- Tilikauden 2025 tulos ennen varausten ja rahaston muutosta on 36 772 € ylijäämäinen. Poistoeron lisäämisen jälkeen ylijäämä 125 099 €.

Talousarvio 2026

Talouden raamin ja talousarvion 2026 laadinnan tavoitteeksi asetettiin nollatulos.
Sopeutuksesta huolimatta talousarvion tulos on -270 334 €, ja poistoeron jälkeen alijäämä -182 007 €.
Vuosikate 2026 on 161 800 €.

Talousarvion 2027 ja taloussuunnitelman 2028-2029 valmistelu

Kunnan toiminnan uudistaminen ja talouden sopeuttaminen; TASO-työryhmän toimeksiannon 2026 mukaisesti on valmisteltu Hailuodon kunnan talouden sopeuttamisen 2027-2029 kehittämistoimenpiteet.

Huomioidaan uuden saaristolain mukaisesti tapahtuva saaristolisän supistuminen, muutokset vos-järjestelmässä. Talousarvion valmistelu perustuu toteutuneiden kustannusten sekä voimassa olevien sopimusten perusteella laadittuun mahdollisimman tarkaan arvioon vuoden 2027 kustannuksista. Verotulot ja valtionosuudet huomioidaan Valtiovarainministeriön ennusteiden mukaisesti.

Alustava kunnan ennakollinen tuloslaskelma on alijäämäinen -531 015 euroa.

Henkilöstömenot 2027. Ennakollisessa tuloslaskelmassa kuvattu henkilöstöorganisaatio 2026 + virka- ja työehtosopimusten korotukset 1.8.2026.

Hailuodon Vuokrakiinteistöt Oy aloittaa 1.1.2027; vuokratulot siirtyvät yhtiölle, työntekijät peruskunnassa. Yhtiö ostaa tarvitsemansa palvelut, kunta laskuttaa. Siirtyvien kiinteistöjen kulut (palvelujen ostot, aineet, tarvikkeet, tavarat) siirtyvät yhtiölle. Ennakollinen TA-sisältää arvion kiinteistöpalvelun myyntitulosta.

TA2027, TS2028-2029 investointitarve on 1 491 000 €.

Hailuodon kunnan talouden sopeuttamisen toimenpiteet 1.1.2027-31.122029 kuvattuna korimallilla

1. **A-kori. Helposti toteutettavat toimet.** Esimerkkejä: ostopalvelujen karsiminen, matkustus- ja edustusmäärärahojen tiukentaminen, laite- ja kalustehankintojen lykkääminen, tilojen käytön tehostaminen ja täyttölupien tiukka harkinta, eläköityvien tilalle ei palkata uutta väkeä.

2. **B-kori. Toiminnalliset uudistukset ja prosessien tehostaminen.** Toimenpiteet, joilla haetaan pysyviä säästöjä muuttamalla organisaation toimintatapoja, digitalisoimalla palveluita tai järkeistämällä rakenteita.

3. **C-kori. Rakenteelliset muutokset ja lakisääteiset tehtävät.** Strategiset sopeutukset, jotka vaikuttavat suoraan tarjottaviin palveluihin tai etuuksiin. Palvelutason tai kriteerien tiukentaminen, lakisääteisten tehtävien karsiminen ja laajat rakenteelliset uudistukset.

4. **D-kori. Tulojen lisääminen.** Sopeutusta tehdään kasvattamalla tuloja.

A-kori Helposti toteutettavat	B-kori Toiminnalliset uudistukset ja prosessien tehostaminen	C-kori Rakenteelliset muutokset, ja lakisääteiset tehtävät	D-kori Tulojen lisääminen
Toimielinorganisaation tiivistäminen Toimielinorganisaation tiivistäminen ja päätöksenteon tehostaminen. Rakennetun ympäristön ja viranomaislautakunnan yhdistäminen Hyte-jaoston ja TKI-jaoston lakkauttaminen. TKI-toiminta toteutetaan osana kunnan yleistä kehittämistä. Toimielinten kokousten harventaminen kolmen viikon välein / tarvittaessa. Toimenpiteet 1.1.2027 alkaen	**Hallinnollisen työn tehostaminen (PAT)** Palveluasiantuntijatiimin (PAT) perustaminen, tehtäväkuvausten jatkokehittäminen, yhtenäiset palvelu-prosessit, selkeät ohjeet, automatisointi Toimenpiteet 1.1.2027 alkaen.	**Palveluorganisaation uudistaminen** Kh 24.3.2026 § 70 TASO-toimeksianto Toiminnan uudistaminen. Kunnan uusi palveluorganisaatio (1.6.2025). Palveluorganisaatioon kiinnitettävät virat ja toimet, sekä niiden tehtävät, ratkaisuvalta ja tehtävänkuvat päivitetään ja uudelleen-organisoidaan huomioiden tehtävien hoidossa jo tapahtuneet muutokset sekä mahdolliset palvelu-organisaation uudistustarpeet. 1. Palveluorganisaation (1.6.2025) toiminnan uudelleenorganisointi vaikuttavalla ja kustannus-tehokkaalla tavalla toimivaksi kuntaorganisaatioksi 2. Kuntajohdon ja sen vastuiden ja toimivallan määrittelyn mahdolliset päivitykset Palveluorganisaation viimeistelytehtävässä: Kaikki palvelut käydään läpi. Optimaalinen palvelumitoitus. Vastuualueen tehtävät prosessimaisesti Toimenpiteet 2027-2029	**Kunnan verotulojen lisääminen** Valmius kunnan tuloveroprosentin ja kiinteistöveroprosenttien korottamiseen. Kunnan tulovero% 2026 = 8,9%. VM ennuste € 1000 2027-2029 Kunta 1 836, 1896, 1950 Yhteisö160, 170, 176 Kiinteistö 411, 411, 411 Laaja kiinteistöverotarkastelu, jonka pohjalta kiinteistöverorekisteritietojen päivitys
Strateginen työkyky-johtaminen. Henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen KEVA-hanke; johdon ja henkilöstön koulutushanke. Tyky johtamisen uudistaminen työntekijän omaehtoisen tyky-vastuun edistäminen	**Talouden prosessien tehostaminen** Sähköinen taloushallinto manuaalisen työn vähentäminen Reaaliaikainen raportointi	**Tukipalvelujen tarkastelu ja ulkoistamistarpeen arviointi** Kunnan tukipalveluiden ja niiden mahdollisen ulkoistamisen tarkastelu pidemmällä aikavälillä (mm. kiinteistöjen ja ulkoalueiden hoito, päivystystehtävät vesi, lämpö, kiinteistöt). Yhtiöittämisen (1.1.2027) vaikutukset 2027-2029	**Salkutuksen 2023 toiminnallistaminen** Salkutusraportin päivitys valmis 12/2026. Rakennusten myynti, kehittäminen tai purku salkutukseen ja toimielinpäätöksiin perustuen. Aikataulutetut, tehostetut käytännön toimenpiteet
Kunnan henkilöstökoulu-tuksen tehostaminen Maksuttomat verkkokoulutukset, sisäiset koulutukset, hankkeiden avulla kouluttaminen, tutor-koulutukset	**Hankintaprosessien kehittäminen**	**Kiinteistöpalvelujen uudelleen organisointi; kunta, yhtiö, päivystykset**	**Tonttikaupan tehostaminen**

		Kiinteistöpalvelujen uudelleen organisointi osana kiinteistöyhtiön toiminnan käynnistymistä	Säännölliset tonttihuutokauppa-kampanjat tai uusien tonttien myyminen suoraan huutokaupassa. Lomakiinteistöt
	ICT-palvelujen kehittäminen Tietoliikenteen, tietoturvan, ohjelmistojen sekä laitekannan ratkaisujen jatkuva tarkasteleminen ja tehostaminen. Vanhentuneiden ohjelmisto- ja ostopalvelusopimusten päättäminen sekä laitekannan tiivistäminen Säästöjä toteutettu 2020 lähtien osana talouden ja toiminnan suunnittelua. Sidottuja määrärahoja. Palvelimien ja työkoneiden leasing uusimiset, tietoturva.	**Henkilöstömitoitusten muutokset** Varhaiskasvatuksen henkilöstömitoitus muuttuu 2030 mennessä. Henkilöstörakennetta ja johtajien kelpoisuuksia koskevia vaatimuksia kiristetään. Jokaisessa v a k a - ryhmässä oltava vähintään 2 opettajaa ja yksi hoitaja. Valmistau-dutaan muutokseen. Varhais-kasvatuksen henkilöstömitoitus määräytyy lasten iän, päivittäisen hoitoajan ja lakisääteisten suhdelukujen mukaan. Sisältyy palveluorganisaation (1.6.2025) uudistamisprosessiin	**Kokonaisvaltainen asukashankinta ja markkinointi** Asukkaaksi Hailuotoon: Asuminen (tontit, rakentaminen, vuokra-asumine) Saapuminen (saavutettavuus) Työpaikat ja yrittäminen Julkiset lähipalvelut Kaupat ja palvelut Vapaa-aika Projektitoteutus: oma työ+tarvittava ostopalvelu
	Opetusryhmien yhdistämien Yhtenäinen esi- ja alkuopetus syksystä 2027 lähtien. Varhais-kasvatuksesta perusopetukseen)	**Koulunkäynninohjaaja määrän vähentäminen** Mahdollista vain, jos koululaisten iltapäivätoiminta klo 13-16 lopetetaan.	
	Puhdistuspalvelujen mitoitustarpeen arviointi Työn mitoitustarpeen arvioiminen ja tarkoituksenmukaistaminen; toteutuksessa, jatketaan	**Koulujen tuntikehyksen karsiminen** Hailuodon tuntikehys nyt valtakunnallinen minimi +5h (+5h supistunut lv 2026-2027)	
		Kunnan järjestämisvastuulla olevien palvelujen tuottaminen ylikunnallisesti ja seutuyhteistyönä. Seudun pienkunnat	

		Selvitys: varhaiskasvatus, perusopetus, liikunta, nuoriso- ja vapaa-aika rakennuslakiin perustuen rava-palvelut Ostopalveluina tuotettujen palvelujen ja kustannusten selvitys, tavoitteena kokonaiskustannusten vähentäminen. Seudun kuntien yhteiskokous asiasta syksyllä 2026	
	Sijaiskustannusten vähentäminen Uudistettu palveluorganisaatio ja kunnan toimintatapa. Työn tuottavuus, vaikuttavuus ja kustannustehokkuus. Henkilöstön työhyvinvointi ja asiakastyytyväisyys.		
	Elinkeinotoiminnan mahdollistaminen. Yritysten kehittämiskohteiden tunnistaminen ja hankkeistaminen, asiantuntijatuki		
	Linjaliikenteen, koululaisten kuljetuspalvelun sekä palveluliikenteen kehittäminen Työryhmän asettaminen Uudistetut, kustannustehokas joukko- ja palveluliikenne- sekä koululaisten kuljetuspalvelut		